

Role of the Islamic Value System in the Correct Implementation of the Policies of the Forensic Medicine Organization

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Najibzadeh H.¹ PhD,
Manzari Tavakoli A.*² PhD,
Masjedi Arani A.³ MD, PhD,
Fatehi Rad N.⁴ PhD,
Jalalkamali M.¹ PhD,
Ghadi Pasha M.⁵ MD,
Forozesh M.⁵ MD

How to cite this article

Najibzadeh H, Manzari Tavakoli A, Masjedi Arani A, Fatehi Rad N, Jalalkamali M, Ghadi Pasha M, Forozesh M. Role of the Islamic Value System in the Correct Implementation of the Policies of the Forensic Medicine Organization. Scientific Journal of Forensic Medicine. 2020;26(3):149-157.

ABSTRACT

Aims The foundation of the legal or scientific system governing organizations' management is the theories and rules of the school of Islamic management. This study aimed to explain the role of Islamic values in the better and more correct implementation of the forensic medicine organization's policies.

Instrument & Methods The present study is a descriptive and correlational study conducted by survey method. The study's statistical population was physicians and non-physicians of Ardabil, Chaharmahal and Bakhtiari, Tehran, Ilam, and South Khorasan provinces. Sampling was done by cluster method and data analysis using descriptive and inferential statistics (correlation test and structural equation modeling) through Amos 23 and SPSS 23 software.

Findings The components of responsibility, competitiveness and overtaking, honesty, respect for others, inner interest in values and norms, empathy with people and loyalty, observance of justice and fairness, especially the dimension of justice and fairness, had an impact on the better and more correct implementation of medical organization policies.

Conclusion The Islamic value system affects the better and more correct implementation of the forensic organization's policies.

Keywords Value; Policy; Islamic; Forensic Medicine

¹Department of Public Administration, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

²Department of Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

³Department of Clinical Psychology, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

⁴Department of Business Management, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

⁵Forensic Medicine Organization Research Center, Tehran, Iran

*Correspondence

Address: Kerman Branch-Islamic Azad University, Valiasr Boulevard, Kerman, Iran. Postal Code: 7635131167.

Phone: +98 (34) 33210043

Fax: +98 (34) 33210051

a.manzari@iauk.ac.ir

Article History

Received: September 08, 2020

Accepted: September 10, 2020

ePublished: September 20, 2020

CITATION LINKS

[1] Islamic management (principles, foundations, concepts, and models) [2] Islamic management [3] An attitude on Islamic management [4] Introduction to prerequisites for Islamic management: The lesson of Master Muhammad Taqi Mesbah Yazdi [5] An overview of the country's forensic medicine organization [6] Public policy implementation: A study of the role of rationality in the policy development stage [7] Decision-making and determination of government policy [8] Designing a pathology of public policy implementation in Iran [9] Understanding the role of individual and social values of managers in the implementation of approved policies in Iranian government organizations [10] Honesty compared to transparency in the Islamic market [11] Foundations and philosophy of Islamic management [12] The general characteristics of management in the eyes of Islam [13] Specializations and conditions that should exist in a manager from the Islamic point of view: A view on management in Islam [14] Fourth judicial development plan (2017-2021) [15] Compliance of the fourth judicial development plan with the legal obligations of the sixth five-year development plan and the permanent provisions [16] General policies of resistance economy [17] A comparative study of the principles of Islamic management and modern management with a study of the life of Imam Ali (AS) research [18] Identifying barriers to the implementation of entrepreneurship and innovation policies in the development programs of the Islamic Republic of Iran [19] The First National Conference on Modern Research in Iran and the World in Psychology and Educational Sciences, Law and Social Sciences, Shiraz, 2017 [20] Analysis of the role of values in management; A step in the theorizing of Islamic management [21] Value system in Islamic management and other schools [22] Iranian Islamic model of implementing the cultural Mashhad line of our country and its comparative comparison with some existing internal and external models

نقش نظام ارزشی اسلام در اجرای صحیح‌تر و بهتر خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی

حوریه نجیب‌زاده PhD

گروه مدیریت دولتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

علیرضا منظری‌توکلی * PhD

گروه علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

عباس مسجدی‌آزانی MD, PhD

گروه روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

نویید فاتحی‌راد PhD

گروه مدیریت بازرگانی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

محمد جلال کمالی PhD

گروه مدیریت دولتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

مسعود قادی‌پاشا MD

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کشور، تهران، ایران

مهدی فروزش MD

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کشور، تهران، ایران

چکیده

اهداف: زیربنای سیستم قانونی یا علمی حاکم بر مدیریت سازمان‌ها، نظریات و قواعد مکتب مدیریت اسلامی است. هدف این پژوهش تبیین نقش ارزش‌های اسلامی در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی بود.

ابزار و روش‌ها: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش، کارشناسان پزشک و غیرپزشک استان‌های اردبیل، چهارمحال و بختیاری، تهران، ایلام، خراسان جنوبی بودند. نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش آمار توصیفی و استنباطی (آزمون همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری) از طریق نرم‌افزارهای Amos 23 و SPSS 23 انجام شد.

یافته‌ها: مولفه‌های مسئولیت‌پذیری، رقابت‌طلبی و سبقت‌گیری، صادق‌بودن، احترام به دیگران، علاقه درونی به ارزش‌ها و هنجارها، همدردی با مردم و وفاداری، رعایت عدل و انصاف علی‌الخصوص بُعد عدالت و انصاف، در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی تاثیر داشتند.

نتیجه‌گیری: نظام ارزشی اسلامی، در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی تاثیر مثبت دارد.

کلیدواژه‌ها: ارزش، خط مشی، اسلامی، پزشکی قانونی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۲۰

*نویسنده مسئول: a.manzari@iauk.ac.ir

مقدمه

اسلام به‌عنوان کامل‌ترین دین الهی، سرنوشت‌ساز تاریخ حیات بشری بوده و هست. در این راستا موضوع مدیریت اسلامی از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که بررسی دقیق و همه جانبه به‌دلیل گستردگی ابعاد و ماهیت آن، کار ساده و آسانی نیست. این موضوع برای کسانی که می‌خواهند در مسند مدیریت کار کنند، جایی بس مهم و دشوارتر است؛ زیرا مدیریت از دیدگاه اسلام، به‌عنوان امانت الهی مطرح است و مدیران بایستی به‌عنوان خلیفه الله به انجام امور بپردازند[1].

نظریات و قواعد مکتب مدیریت اسلامی، زیربنا و سیستم قانونی یا علمی حاکم بر مدیریت سازمان‌ها، روبنا را تشکیل می‌دهند. هنر مدیر اسلامی هم بر این است که بتواند این توازن و تعادل بین تعالی و تولید را در صحنه زندگی اجتماعی سازمان چه در درون و چه در بیرون حفظ کند. در حقیقت مدیریت مکتبی (اسلامی) مدیریتی است بر نوع انسان‌ها، در درون سازمان برای تعالی و تکامل معنوی و مادی آنان[2].

به‌دنبال بینش انسان نسبت به یک سلسله از اعتقادات و واقعیات جهان هستی، گرایش و میل‌هایی در وی برانگیخته می‌شوند. از انضمام و به‌هم‌پیوستن این بینش و گرایش برخاسته از آن، مفهومی به نام ارزش شکل می‌گیرد. ارزش نیز به نوبه خود، منشا کنش اختیاری در انسان است. ارزش موجب می‌شود که انسان در هنگام عمل، چیزی را برگزیند. در حقیقت آنچه شکل کنش فرد را می‌سازد و به فعل او جهت می‌دهد، ارزش‌هایی است که آنها را پذیرفته است. منشا این ارزش‌ها بینش‌ها و گرایش‌هایی است که زیربنای آنها را می‌سازد. هر نظامی بر پایه یک سلسله ارزش‌ها استوار گشته است که کلیه فعالیت‌ها در آن نظام، بر محور ارزش‌های مورد نظر شکل می‌گیرد و بار لازم تقدس و مطلوبیت را پیدا می‌کند. اسلام به‌عنوان نظام جامع که ریشه در فطرت انسان دارد و از سرچشمه وحی سیراب می‌شود، به انسان با دید عمیق می‌نگرد و دارای نظام ارزشی ویژه‌ای است که سعادت و کمال انسان را تضمین می‌نماید[3]. نخست باید به ارزش‌ها و نظام ارزشی، آگاهی کامل داشت تا بتوان با تطبیق افراد و افعال بر آن ارزش‌ها، مقدار مطلوبیت را تعیین کرد. نظام ارزشی اسلام از ملاک‌هایی همچون فراگیری و شمول، انسجام درونی و ثبات، تبیین‌پذیری عقلانی، ترکیبی از ملاک‌ها، حسن فاعلی و فعلی و مراتب‌داشتن برخوردار است[4].

سابقه سیاست‌گذاری و اجرای خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی کشور، جدا از سابقه برنامه‌ریزی در گستره ملی آن نیست. در واقع اجرای خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی کشور، همان مواد و بندهای ذکرشده در برنامه‌های توسعه‌اند. سیاست‌های سازمان پزشکی قانونی کشور را می‌توان در برنامه‌های ۵ساله اول تا پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جستجو کرد. در سازمان پزشکی قانونی، خط مشی‌گذاران و مجریان خط مشی باید به قانون تشکیل سازمان پزشکی قانونی کشور، برنامه‌های توسعه قضایی، سیاست‌های کلی نظام اداری، اسناد چشم‌انداز، سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، برنامه‌های اصلاح نظام اداری، قانون مدیریت خدمات کشوری توجه ویژه داشته باشند. امروزه سازمان پزشکی قانونی فعالیت‌های خود که عبارت‌اند از: انجام امور پزشکی و کارشناسی‌های بالینی، انجام امور تشخیصی و آزمایشگاهی و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی را با بهره‌گیری از نیروهای کارآمد و متخصص با استفاده از فناوری‌های نوین، صحت، دقت، سرعت

رضایت‌بخش نیست. در برخی موارد، خط‌مشی اجرایی با آنچه تدوین شده، تفاوت اساسی و معناداری دارد. بر اساس چرخه نامناسب اجرای خط‌مشی و عوامل بستر و شرایط مداخله‌گری که منجر به توسل به آن می‌شود، پیامد اجرای ناموفق خط‌مشی، سلب اعتماد عمومی و آسیب‌دیدن اعتبار خط‌مشی‌گذار و مجری است [8].

اصول و ضوابط مدیریت ارزشی در سازمان پزشکی قانونی

اصل اول مسئولیت‌پذیری، پاسخگو و مسئولیت‌پذیر در تصمیم‌ها و پیامدها، سرمشق دیگران، حساس و اخلاق‌مند، اهمیت به درست‌کاری و خوش‌نامی در کار، کوشا برای ادای تمام مسئولیت‌ها، انجام مسئولیت با تمام توان و خلوص نیت است. برای پاسخگو و مسئول‌نمودن کارکنان و سازمان‌ها، ابتدا لازم است تا مفاهیم مسئولیت و پاسخگویی مورد بررسی قرار گیرد. در فرهنگ‌های لغات، مسئولیت به‌صورت موظف‌بودن، مورد سؤال‌بودن در مورد انجام کار تعریف شده است و پاسخگویی این‌گونه تعریف شده است: فرآیندی که ضمن آن همه اعضای سازمان در برابر اختیارات و وظایف محوله باید جوابگو باشند. از نظر اداره امور دولتی، پاسخگویی یعنی کارکنان سازمان در هر مرتبه و مقامی باید سرزنش یا ستایش ناشی از اخذ یک تصمیم و انجام یک اقدام را بپذیرند. بنابراین کارکنان در هر رده سازمانی در برابر یک مقام ارشدتر از خود در برابر اقداماتشان پاسخگو هستند. اما مسئولیت: هر شخصی که دارای زیردست است در برابر اقدامات آنها مسئول است. به‌عبارتی دیگر، پاسخگویی فردی است، اما مسئولیت جمعی است. در «پاسخگویی»، کارکنان در برابر اقدامات خود مسئول هستند؛ اما در «مسئولیت» مدیر برای اقدامات زیردستان مسئول شناخته می‌شود.

اصل دوم رقابت‌طلبی و سبقت‌گیری، ممتاز در تمام موارد، اعتماد به نفس، مهارت بالا در حرفه خود، جدی و پرجار، دنبال ارتقای خود از طرق شایسته در رقابت برنده نه به هر طریقی، تعریف می‌شود. ارزش توفیق‌طلبی پاداش‌های معنوی بسیار با ارزش‌تر از پاداش‌های مادی است. هدف از انجام وظایف صرفاً دستیابی به پاداش و مزایای شغلی بیشتر نیست، بلکه آنچه رضایت‌بخش و لذت‌بخش است، انجام وظایف در کوتاه‌ترین زمان ممکن و با کیفیت بسیار مطلوب و رایج به‌ترین عملکرد در زمان نیاز است [9]. اصل سوم، صادق‌بودن، مخالف ریاکاری و دورویی، گوش‌فرا دادن به ندای وجدان خود، شرافت‌مند، شجاع و با شهامت است. صداقت، معنای وسیع آن، یعنی صدق در نیت، رفتار و ساختار است. امانت‌داری، وفای به عهد، انصاف و هر آنچه در گفتار یا عمل به اطمینان و اعتماد طرفین منتهی شود، درون آن قرار دارد. صداقت در ارتباط فرد با خود، خدا، افراد دیگر جامعه و با محیط تجلی پیدا می‌کند و در فرد به‌عنوان یک ملکه رسوخ‌یافته، پایدار می‌شود و در نتیجه، میان ظاهر و باطن، گفتار با نوشتار و بیان کالبد و رفتار و همه این‌ها با یکدیگر تعادل برقرار می‌کند. طرفین

و منطبق با اصول علمی برای نیل به عدالت و تکریم مردم ارایه می‌نمایند [5].

الف) سیاست‌های کلی نظام اداری، شامل ۱۷ معیار: نهادینه‌سازی فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و کرامت انسانی و ارج‌نهادن به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، بهبود معیارها و روزآمدی روش‌های گزینش منابع انسانی به‌منظور جذب نیروی انسانی متعهد و شایسته، مبتنی بر اخلاق اسلامی، ایجاد زمینه رشد معنوی منابع انسانی، نهادینه‌سازی وجدان کاری، انضباط اجتماعی، فرهنگ خودکنترلی، امانت‌داری، صرفه‌جویی، ساده‌زیستی و حفظ بیت‌المال، ارتقای سلامت نظام اداری و رشد ارزش‌های اخلاقی در آن از طریق اصلاح فرآیندهای قانونی و اداری، بهره‌گیری از امکانات فرهنگی، قانون‌گرایی، اشاعه فرهنگ مسئولیت‌پذیری اداری و اجتماعی، پاسخگویی و اجتناب از برخورد سلیقه‌ای و فردی در کلیه فعالیت‌ها، با ابتناء بر ارزش‌های اسلامی، عدالت‌محوری، شفافیت و روزآمدی در تنظیم و تنقیح قوانین و مقررات اداری مد نظر است.

ب) سیاست‌های سازمان پزشکی قانونی، شامل ۱۴ معیار: ارزش‌ها، رعایت اخلاق حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری و وجدان کاری، ارتقای مستمر کیفیت، ابتکار و نوآوری، رعایت شئونات، اخلاق اسلامی، رعایت قوانین و مقررات اداری، تکریم ارباب‌رجوع، عدالت‌محوری، رعایت استانداردهای علمی، رویکرد جهانی، ارتباط شایسته میان مسئولان و کارکنان، ارتقای علمی کارکنان، ارایه خدمات در کوتاه‌ترین زمان ممکن، محیط کاری سالم، صمیمی و ایمن، مصونیت حرفه‌ای، شایسته‌سالاری، ارتقای همکاری‌های درون‌بخشی و برون‌بخشی مد نظر قرار گرفته است.

ج) اجراکردن خط‌مشی‌ها: یکی از بغرنج‌ترین مراحل فرآیند خط‌مشی‌گذاری عمومی است. در حقیقت اثرات و پیامدهای یک خط‌مشی به‌واسطه اجرای آن به وقوع می‌پیوندد و اجرای نامناسب خط‌مشی، تمام امیدها را برای رسیدن به اثرات مورد انتظار خط‌مشی تدوین‌شده از بین می‌برد [6]. اجرای خط‌مشی، شاید مهم‌ترین بخش از فرآیند یک خط‌مشی است که بر اساس آن از قوه به فعل درآوردن یک برنامه یا طرح یا حتی به گردش‌درآوردن یک الگوریتم است. اجرا عبارت است از فرآیندی که در آن، برنامه‌ها یا خط‌مشی‌ها به اجرا گذاشته می‌شوند. مرحله‌ای که نشان می‌دهد طرح‌ها چگونه عملی می‌شوند. نمی‌توان مرزی برای جدایی کامل آنها ترسیم نمود [7].

اجرا پس از قانونی‌شدن یک خط‌مشی آغاز می‌شود و معمولاً قانون، مشخص می‌نماید که چه سازمان یا سازمان‌هایی متولی اجرای خط‌مشی هستند و چه فردی یا سازمانی باید خط‌مشی را اجرا نماید. برخی از خط‌مشی‌های تدوین‌شده، پس از تصویب در مرحله اجرا با ناکامی مواجه شده و مجریان، بسیاری از آنها را به‌طور ناقص و ناکارآمد اجرا کرده یا بخشی از آن را اصلاً عملیاتی نمی‌کنند. اجرای خط‌مشی‌ها در برخی موارد ناموفق بوده و

نوعی احساس آرامش از رفتار یکدیگر دارند[10].

اصل چهارم، احترام به دیگران، احترام به حقوق دیگران، احترام به نظر دیگران، خوش‌قول و وقت‌شناس، دادن حق تصمیم‌گیری به دیگران، مرجح‌ندانستن تنها منافع خود، تعریف می‌شود. انسان‌محوری و مردم‌داری امام علی^(ع) با اینکه مبنای مشروعیت حکومت را الهی و حاکم را نماینده خدا که به‌نحوی از طرف او تعیین شده است، می‌داند، ولی مردم را صاحبان اصلی حکومت شمرده و بر رعایت حقوق کرامت و حرمت آنان تاکید بسیار می‌نماید؛ از همین رو حاکمان را از استبداد و زورگویی باز می‌دارد[11].

اصل پنجم علاقه درونی به ارزش‌ها و هنجارها، احترام به ارزش‌های اجتماعی، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، احترام به قوانین اجتماعی، متعصبانه عمل‌نکردن در برخورد با فرهنگ‌های دیگر تعریف می‌شود. ارزش‌ها و هنجارها، کشش درونی و علاقه باطنی به هر کاری که انسان تصدی آن را برعهده می‌گیرد، از عوامل بزرگ موفقیت انسان است، زیرا عشق و علاقه به کار، مانع از آن می‌شود که غبار خستگی بر روان انسان بنشیند. نه تنها احساس خستگی نمی‌کند، بلکه دوری از کار، در او ایجاد خستگی می‌کند. عشق و علاقه به کار، روح ابتکار و نوآوری را در انسان زنده می‌سازد و در پرتو کشش درونی، مشکلات را برطرف می‌کند. در حالی که کار از روی بی‌مهری و بی‌رغبتی، نه تنها پیش نمی‌رود، بلکه در جا هم می‌زند. پیامبران مدیران عمومی جامعه بوده و از طریق هدایت مردم، کار خود را آغاز نموده و در سخت‌ترین شرایط، موفقیت‌هایی به‌دست آورده‌اند. یکی از علل موفقیت آنان، هر چند در قلمرو محدود، ایمان به ارزش کار خود بوده است و لذا قرآن، هنگام توصیف پیامبر درباره او همچنین می‌گوید: «پیامبر به آنچه از سوی خدا بر او نازل شده ایمان آورده است»[12].

اصل ششم رعایت عدل و انصاف، طرفدار حق، تعصب‌نداشتن در قضاوت، تبعیض قائل‌نشدن بین افراد از لحاظ فرهنگی، طبقه اجتماعی و اقتصادی، نژاد و قومیت تعریف می‌شود. عدالت و دادگری در میان زیردستان، از ویژگی‌هایی است که می‌تواند تکمیل‌کننده امانت و تعهد مدیر باشد. قلمرو مدیریت، مجموعه‌ای است که باید در آن توازن حکومت کند و هر کسی به حق شایسته خود برسد. در حالی که تبعیض و ظلم، مایه ازهم‌پاشیدگی مجموعه است که در نتیجه آن دود آن به چشم صاحبان مدیریت می‌رود. مدیر باید عدالت را در میان همه برقرار سازد. قرآن در سوره نساء آیه ۱۳۵ به عدالت بسیار ارزش می‌نهد و یادآور می‌شود: «عدالت را به پا دارید و اگر عدالت به ضرر شما یا پدر و مادر و نزدیکان شما تمام شود، حق را بگویید و به آن گواهی دهید».

خواجیه نظام‌الملک، مولف کتاب سیاست‌نامه می‌گوید: «از صفات ضروری حاکم و اداره‌کننده دستگاه دولتی، عدل، امانت و بردباری است». حقیقتاً عدالت را از مهم‌ترین نقش دانسته که یک مدیر بایستی داشته باشد. زیرا عدالت، سنگ زیربنای استقرار سیاسی و اداری دستگاه‌های دولتی و حکومتی به‌شمار می‌رود[13].

اصل هفتم همدردی با مردم، دلسوز و رحیم، شریک در مصائب دیگران و حمایت از آنان، توجه به احساسات دیگران، مشکل خود دانستن مشکلات دیگران تعریف می‌شود. حضرت علی^(ع) پیوسته نمایندگان خویش را به خدمت هرچه تمام‌تر به مردم و تامین رفاه و آسایش آنان فرا می‌خواند. از منت‌گذاشتن بر خلق به‌دلیل خدمتی که به آنان نموده پرهیز می‌داد و تاکید می‌کرد که فرمانروایان باید کاری را که برای مردم انجام می‌دهند، بزرگ بشمارند. او در فرمانی به استانداران و فرمانداران خویش می‌فرماید: «به شما فرمان می‌دهم که با مردم تندخو نباشید، به آنها دروغ نگویید و به آنها بی‌اعتنایی نکنید؛ زیرا مردم برادران دینی شما و یاران خوبی برای اجرا و برپاداشتن حقوق الهی‌اند».

اصل هشتم وفاداری به انجام وظایف خویش، متعهد به وظایف خود، رازدار دیگران، معتمد دیگران تعریف می‌شود. وفاداری: واژه پرجاذبه وفا از واژه‌ای مقدسی است که در میان اقوام و ملت‌های گوناگون با هر عقیده و مسلکی که باشند از احترام و اهمیت خاصی برخوردار است؛ زیرا تعهد در برابر وعده‌ها و وفای به قراردادهای یکی از عالی‌ترین خصلت‌های زیبای انسانی به‌شمار می‌آید که چنین خصلتی برای ادامه زندگی و تعالی و رشد انسان ضروری است. فطرت انسان از خصلت وفاداری لذت می‌برد و در مقابل از پیمان‌شکنی و بی‌اعتنایی نسبت به تعهدات شدیداً تنفر دارد. حتی باطن انسان در این رابطه به‌قدری حساس و نیرومند است که کودکان تازه زبان‌گشوده نیز، با همان بیان و نگاه‌های معنی‌دار عکس‌العمل مثبت و منفی خویش را ابراز می‌دارند. از نظر اسلام وفای به عهد و پیمان دارای چنان اهمیتی است که قرآن کریم در آیات بسیاری، مسلمانان را به این خصلت انسانی تشویق می‌نماید و آن را از نشانه‌های مومنان پیروز به‌حساب می‌آورد که در سوره‌های مومنون (آیه ۱ تا ۸)، سوره مائده (آیه ۱)، سوره اسراء (آیه ۳۶) و سوره مریم (آیه ۵۴) به آن سفارش شده است.

مساله اساسی این است که، نظام ارزشی اسلام در اجرای بهتر و صحیح‌تر یک خط مشی چه نقشی دارد. به‌عبارتی دیگر، نقش آن از حیث اثرگذاری در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی چه قدر است. در مسیر اجرای کامل خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی، عوامل و شاخص‌های متعددی وجود دارند که شناسایی و ارتباط آنها با میزان اجرای خط مشی‌ها به‌منظور کارآمدنمودن آنها اهمیت ویژه‌ای دارد. علی‌رغم این ضرورت، در زمینه اجرای خط مشی در سازمان پزشکی قانونی، تحقیقات زیادی انجام نشده است، به‌ویژه در حوزه تبیین و تحلیل اجرای خط مشی‌ها و عوامل مرتبط با میزان اجرای آنها.

در این پژوهش، تمرکز اصلی بر نقش ارزش‌های اسلامی در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی‌ها است. بنابراین، پژوهش حاضر در پی آن است که نقش نظام ارزشی اسلامی را به مدد ادبیات نظری موجود، تبیین کند و موجودیت هر یک از ارزش‌ها در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی را از منظر خبرگان آن حوزه، مورد بررسی قرار دهد.

وفاداری و تعهد به انجام وظایف خویش در سطح قوی و بُعد رعایت عدل و انصاف در سطح بسیار قوی قرار داشتند.

اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی در سطح خوب ارزیابی شد. بُعد اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سطح بیش از رضایت‌بخش و بُعد اجرای خط‌مشی‌های تخصصی در سطح خوب قرار داشت.

قبل از بررسی الگوی پیشنهادی پژوهش، پیش‌فرض‌های استقلال خطاها (با توجه به مقادیر آماره دوربین و اتسون برای هر دو متغیر مورد بررسی، خطاها ناهمبسته بودند)، نرمال بودن داده‌ها، غربال کردن داده‌ها (در الگوی ارایه‌شده، مفروضه داده‌های پرت چندمتغیری با استفاده از آماره مذکور مورد بررسی قرار گرفت و داده‌ای برای حذف وجود نداشت) و عدم هم‌خطی چندگانه (در الگوی ارایه‌شده با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده بین متغیرهای پژوهش هم‌خطی چندگانه برقرار نبود) در مورد معادلات ساختاری به‌طور کامل مورد بررسی و تایید قرار گرفت. برای بررسی روایی سازه پرسش‌نامه‌ها و نیز مناسب بودن معیارهای روان‌سنجی پرسش‌نامه‌ها که از پیش‌فرض‌های مهم معادلات ساختاری است، از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد.

نتایج برازش الگوی پرسش‌نامه نظام ارزشی اسلامی در نمودار ۱ نشان داده شده است. الگوی اندازه‌گیری نظام ارزشی اسلامی از برازش مناسبی برخوردار بود (جدول ۱). با توجه به بارهای عاملی محاسبه‌شده هیچ یک از بارهای عاملی کمتر از ۰/۵ نبودند؛ بنابراین سئوالی برای حذف از روند تحلیل وجود نداشت. در مدل تحلیل عاملی برای بهبود شاخص‌های برازش از ۱۷ رابطه کوواریانسی استفاده شد.

نتایج تحلیل عاملی تاییدی در نمودار ۱ نشان می‌دهد که در متغیر نظام ارزشی اسلامی، ابعاد رقابت‌طلبی و سبقت‌گیری و علاقه درونی به ارزش‌ها و هنجارها به‌ترتیب بیشترین اهمیت را در تبیین متغیر مورد بررسی داشتند. به‌طوری که بُعد رقابت‌طلبی و سبقت‌گیری ۹۰٪ و بُعد علاقه درونی به ارزش‌ها و هنجارها ۸۹٪ تغییرات نظام ارزشی اسلامی را تبیین کردند.

نتایج برازش الگوی پرسش‌نامه اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی، در نمودار ۲ نشان داده شده است. الگوی اندازه‌گیری نظام ارزشی اسلامی از برازش مناسبی برخوردار بود (جدول ۲). با توجه به بارهای عاملی محاسبه‌شده، هیچ یک از بارهای عاملی کمتر از ۰/۵ نبودند؛ بنابراین سئوالی برای حذف از روند تحلیل وجود نداشت. در مدل تحلیل عاملی برای بهبود شاخص‌های برازش از ۲۰ رابطه کوواریانسی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تاییدی در نمودار ۲ نشان می‌دهد که در متغیر اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی، بُعد اجرای خط‌مشی‌های تخصصی، ۷۶٪ تغییرات اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی را تبیین کرد.

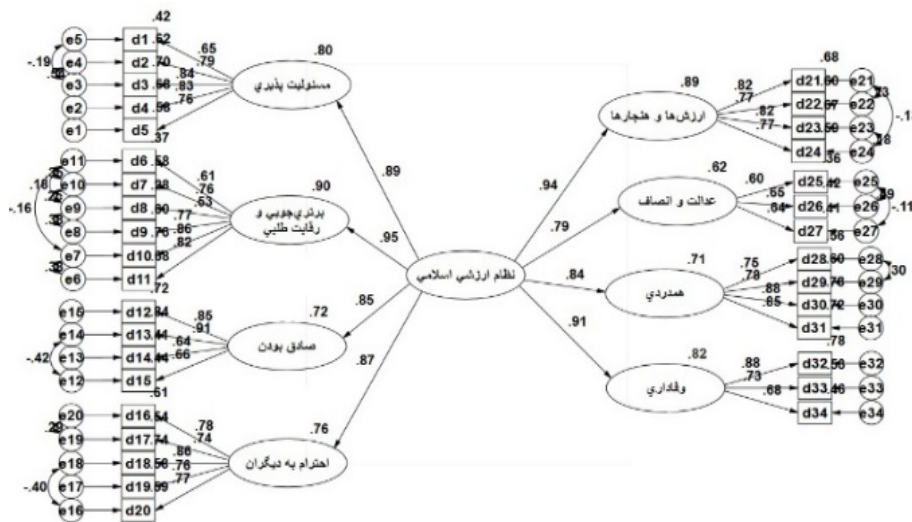
پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است که به روش پیمایشی در جامعه کارشناسان پزشک و غیرپزشک سازمان پزشکی قانونی (۳۰۴۵ نفر) که مجریان خط‌مشی‌های تخصصی و عمومی سازمان پزشکی قانونی محسوب می‌شوند، انجام شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۴۸ نفر محاسبه شد. ابتدا به‌صورت خوشه‌ای کارشناسان ۵ استان برتر جشنواره شهید رجایی در سال ۱۳۹۷ (اردبیل، چهارمحال و بختیاری، تهران، ایلام و خراسان جنوبی) به انتخاب سازمان اداری و استخدامی کشور وارد مطالعه شدند (۱۱۶۵ نفر) و سپس ۴۲۰ نفر به صورت تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

داده‌های مورد نیاز با استفاده از دو پرسش‌نامه محقق‌ساخته در مورد "ابعاد اجرای خط‌مشی" و "نظام ارزشی اسلامی" براساس طیف ۵گزینه‌ای لیکرت جمع‌آوری شد. پرسش‌نامه ابعاد اجرای خط‌مشی مشتمل بر ۲ مولفه و ۲۴ سئوال و پرسش‌نامه نظام ارزشی اسلامی مشتمل بر ۸ مولفه و ۳۴ سئوال بود که هر مولفه بر اساس میزان اهمیت و میزان موجودیت عملکرد آن مورد سنجش قرار گرفت. در مرحله اول، با مطالعه اسناد و مدارک موجود در مجلات، کتاب‌ها و نشریات و نیز بر اساس نظریه‌های مختلف ارایه‌شده از سوی صاحب‌نظران در خصوص ارزش‌های اسلامی و اجرای خط‌مشی، فهرستی از ارزش‌های اسلامی تاثیرگذار بر اجرای بهتر و صحیح‌تر خط‌مشی استخراج شد (منابع ارزشی مورد بررسی، شامل کتب و مقالاتی است که توسط خبرگان به آنها استناد شده است). سپس از مدیران و برخی از صاحب‌نظران آگاه به موضوع خواسته شد که نسبت به میزان اهمیت هر یک از ارزش‌های تاثیرگذار بر اجرای بهتر و صحیح‌تر خط‌مشی استخراج‌شده، اظهار نظر نمایند. همچنین از این خبرگان خواسته شد که اگر ارزش‌های دیگری را (غیر از آنچه که در نظریه‌ها آمده است) موثر می‌دانند، به فهرست قبلی اضافه نمایند. پس از تایید ابعاد و مولفه‌ها، روایی پرسش‌نامه‌ها نیز توسط اساتید صاحب‌نظر مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه با روش آلفای کرونباخ معادل ۰/۷ تایید شد.

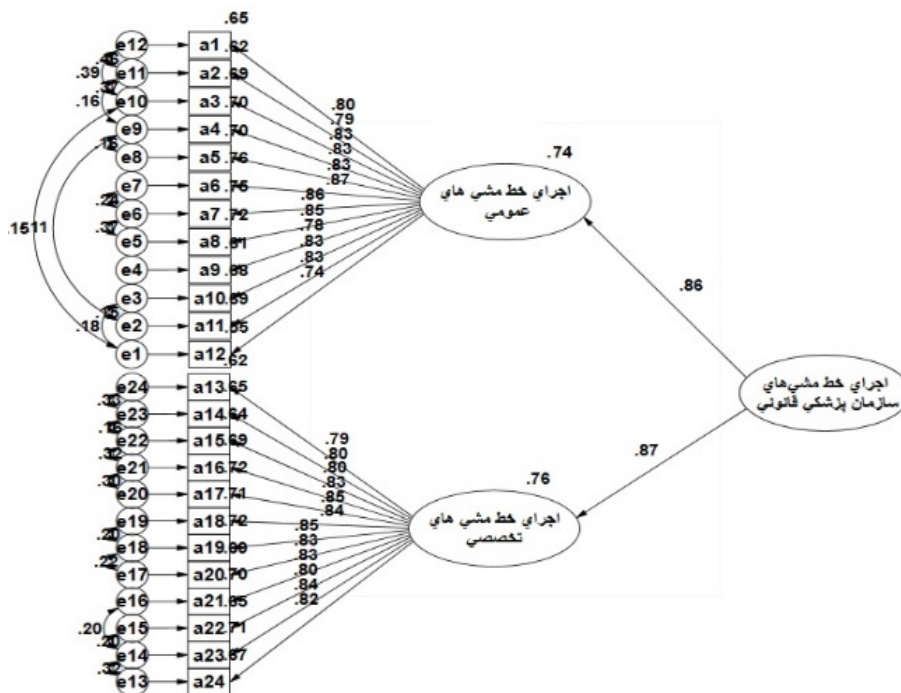
پس از اخذ مجوزهای اخلاقی و اجرایی لازم، ۴۲۰ پرسش‌نامه بین نمونه آماری مطالعه توزیع شد و در نهایت ۳۹۲ پرسش‌نامه تکمیل‌شده وارد مطالعه شدند. داده‌های جمع‌آوری‌شده وارد نرم‌افزار SPSS 23 شد و با آزمون t تک‌نمونه‌ای، تحلیل عاملی تاییدی و معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

نظام ارزشی اسلامی در سطح قوی ارزیابی شد. ابعاد مسئولیت‌پذیری، رقابت‌طلبی و سبقت‌گیری، صادق بودن، احترام به دیگران، علاقه درونی به ارزش‌ها و هنجارها، همدردی با مردم و

نمودار (۱) نتایج تحلیل عاملی تاییدی نظام ارزشی اسلامی (بار عاملی استانداردشده)

نمودار (۲) نتایج تحلیل عاملی تاییدی اجرای خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی (بار عاملی استانداردشده)

جدول (۲) شاخص‌های برازش الگوی اجرای خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی

مقدار گزارش شده	حد قابل قبول	شاخص
۳/۱۵۱	برابر یا کوچکتر از ۳	کای اسکوئر بهنجارشده (CMIN/DF)
۰/۸۶۷	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص نیکویی برازش (GFI)
۰/۸۲۷	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI)
۰/۹۲۹	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازش هنجارشده (NFI)
۰/۹۵۰	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازش افزایشی (IFI)
۰/۹۴۱	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص تاکر- لوئیس (TLI)
۰/۹۵۰	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
۰/۰۷۴	برابر یا کوچکتر از ۰/۰۸	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)

جدول (۱) شاخص‌های برازش الگوی نظام ارزشی اسلامی

مقدار گزارش شده	حد قابل قبول	شاخص
۳/۲۷۴	برابر یا کوچکتر از ۳	کای اسکوئر بهنجارشده (CMIN/DF)
۰/۸۹۱	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص نیکویی برازش (GFI)
۰/۸۶۰	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI)
۰/۹۱۲	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازش هنجارشده (NFI)
۰/۹۱۳	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازش افزایشی (IFI)
۰/۹۰۹	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص تاکر- لوئیس (TLI)
۰/۹۱۲	برابر یا بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
۰/۰۷۶	برابر یا کوچکتر از ۰/۰۸	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)

اسلامی ایران پرداخته و یکی از موانع مربوط به مجریان را نبود تعهد و مسئولیت‌پذیری بیان می‌کند [18].

- مطالعه قلعه/ای و همکاران که به بررسی ارزش‌های کاری حاکم بر سازمان پرداخته و نشان داده است که مدیران برای پیش‌بردن وظایف حساس و دشوار خود باید سطح آگاهی خود را خصوص ارزش‌های کاری حاکم بر سازمان افزایش دهند؛ در این خصوص بر تاثیر مثبت تکریم ارباب رجوع، عدالت سازمانی و خودکنترلی اشاره شده است [19].

- پژوهش توکلی که به تحلیل جایگاه ارزش‌ها در مدیریت پرداخته و نشان داده است که ارزش‌ها، در مساله‌یابی و مراحل اولیه تحقیق، ارایه چارچوب فکری مرتبط و اولویت‌بندی جنبه‌های مختلف مطالعات به محققان علوم اجتماعی یاری می‌رساند. شواهد بسیار بر اهمیت و نقش ارزش در مدیریت وجود دارد. ارزش‌ها در دین اسلام از نظام‌مندی برخوردارند و محققان مدیریت اسلامی باید به این یافته‌ها توجه نموده و بر غنای مطالعات خود بیفزایند تا شاهد به بار نشستن نظریه مدیریت اسلامی در پرتو ارزش‌ها بود [20].

- پژوهش رحیمی و همکاران که نشان داد یکی از مباحث مهم مدیریت دولتی چگونگی اجرای خط‌مشی‌ها و تصمیم‌های سیاست‌گذاران توسط مدیران و کارکنان دولتی است. نتایج حاکی از این است که ارزش‌های اجتماعی و فردی مدیران دولتی، در اجرای خط‌مشی‌های مصوب سیاست‌گذاران تاثیرگذار است. از ارزش‌های اجتماعی می‌توان به خیرخواهی، همدردی و دلسوزی، تعهد به نفع جامعه، فداکاری، آگاهی‌بخشی و خدمتگزاری و از ارزش‌های فردی می‌توان به توفیق‌طلبی و وظیفه‌شناسی، تکریم ارباب رجوع، انعطاف‌پذیری، شهروندی سازمانی، عدالت و انصاف در ارایه خدمات، حرفه‌گرایی و قانون‌گرایی اشاره کرد. رابینز معتقد است که رعایت اخلاق باید در جهت منافع سازمان باشد [9] اما در مدیریت اسلامی، مردم به منزله مخلوقات و صاحبان کرامت هستند که خشنودی آنها به سودآوری مقدم است. روش‌های اخلاق غربی براساس دنیاگرایی بوده اما در مکتب اسلام محور ایمان است و دینداری و خدامحوری در اخلاق اسلامی نقش اساسی دارد [21].

- پژوهش خنیفر و همکاران که الگوی پیشنهادی آن با مهم‌ترین الگوهای موجود اجرای خط‌مشی‌های عمومی مقایسه شد و بُعد ارزش‌ها در الگوی پیشنهادی اجرای خط‌مشی، مقوله‌ای بود که توانست جامعیت مطلوب‌تری نسبت به الگوهای مشابه داشته باشد [22].

مجریانی که دارای این ارزش‌ها بوده و بر این اساس رفتار می‌کنند افرادی فسادناپذیر هستند و در مقابل مشوق‌های غیرقانونی مانند درخواست مساعدت و تغییر یا نادیده‌گرفتن قوانین و مقررات در قالب رشوه و فساد مقاومت می‌کنند.

در راستای پیاده‌سازی ارزش‌های اسلامی و اجرای بهتر و صحیح‌تر

بحث

سابقه سیاست‌گذاری و اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی کشور، جدای از سابقه برنامه‌ریزی در گستره ملی آن نیست. در واقع اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی کشور همان مواد و بندهای ذکرشده در برنامه‌های توسعه قضایی [14]، سیاست‌های برنامه‌های توسعه ۵ ساله اول تا پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی [15]، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی [16] و اسناد چشم‌انداز است. اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی، دربرگیرنده، اجرای شاخص‌های عمومی و اختصاصی ارزیابی عملکرد، در سطح ملی و استانی و برگرفته از قوانین و مقررات اداری برنامه اصلاح نظام اداری هستند.

براساس نتایج این مطالعه، اصول و ضوابط نظام ارزشی اسلامی که بر اجرای صحیح‌تر و بهتر خط‌مشی‌ها در سازمان پزشکی قانونی تاثیر دارند، باید مورد توجه قرار گیرند. قرآن کریم در آیات بسیاری، مسلمانان را به خصلت‌های انسانی و ارزش‌های اسلامی تشویق می‌نماید. در سوره نساء آیه ۱۳۵ به عدالت بسیار ارزش می‌نهد. به نظر خواجه نظام‌الملک، مولف کتاب سیاست‌نامه، عدالت حقیقتاً از مهم‌ترین نقش‌هایی است که یک مدیر بایستی داشته باشد، چرا که عدالت، سنگ زیربنای استقرار سیاسی و اداری دستگاه‌های دولتی و حکومتی به‌شمار می‌رود. در سوره‌های مومنون (آیه ۱ تا ۸)، مائده (آیه ۱)، اسراء (آیه ۳۶) و مریم (آیه ۵۴) به وفاداری و تعهد به انجام وظایف خویش سفارش شده است. انگیزه خدمتگزاری یکی از انگیزه‌های اصلی در بخش عمومی اهداف اصلی سازمان‌هاست و جایگاه خدمت امانتی برای انجام وظیفه است. همدردی با مردم، با دیدگاه حضرت علی^(ع) که پیوسته نمایندگان خویش را به خدمت هرچه تمام‌تر به مردم و تامين رفاه و آسایش آنان فرا می‌خواند، همسو است. مجریان علاوه بر وظیفه اجرایی نسبت به جامعه به همدردی و دلسوزی با آنها نیاز دارند، به‌طوری که این امر باعث تحقق هدف‌های سازمان می‌شود. رفتار کریمانه و محترمانه مجریان در دستگاه‌های حاکمیتی می‌تواند به عنوان یکی از ابزارهای مهم در سازمان در نظر گرفته شود که موجب اعتماد مردم نسبت به سازمان‌های دولتی و نظام حاکمیتی می‌شود.

نتایج مطالعه حاضر با مطالعات متعددی که در زیر فهرست شده همسویی دارد:

- پژوهش علائی که نشان داد از دیدگاه اسلام، مدیریت امانتی است که باید به اهل آن سپرده شود. در نظام اسلامی، مدیر باید توانایی، کفایت و شایستگی لازم را داشته باشد و از دانش و آگاهی کافی نیز برخوردار باشد. همچنین در فرآیند مدیریت اسلامی، پس از اتخاذ تصمیم، باید به خدا توکل کرد و از درگاه الهی مدد خواست [17].

- مطالعه علی‌آبادی و همکاران که به شناسایی موانع اجرای خط‌مشی‌های کارآفرینی و نوآوری در برنامه‌های توسعه جمهوری

نتیجه‌گیری

نظام ارزشی اسلامی، در اجرای بهتر و صحیح‌تر خط مشی‌های سازمان پزشکی قانونی تاثیر مثبت دارد.

تشکر و قدردانی: از تمامی اساتید، به‌ویژه کلیه اساتید گروه مدیریت و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، رؤسا، مدیران و کارکنان سازمان پزشکی قانونی، مرکز تحقیقات سازمان پزشکی قانونی، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

تأییدیه اخلاقی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان: حوریه نجیب‌زاده (نویسنده اول)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۱۲٪)؛ علیرضا منظری‌توکل (نویسنده دوم)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۲۵٪)؛ عباس مسجدی‌آرانی (نویسنده سوم)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر کمکی/نگارنده بحث (۱۵٪)؛ نوید فاتحی‌راد (نویسنده چهارم)، روش‌شناس/پژوهشگر کمکی/نگارنده بحث (۱۲٪)؛ محمد جلال کمالی (نویسنده پنجم)، روش‌شناس/پژوهشگر کمکی/نگارنده بحث (۱۲٪)؛ مسعود قادی‌پاشا (نویسنده ششم)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر کمکی/نگارنده بحث (۱۲٪)؛ مهدی فروزش (نویسنده هفتم)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر کمکی/نگارنده بحث (۱۲٪).

منابع مالی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

- Ahmadi M. Islamic management (principles, foundations, concepts, and models). 2nd Edition. Sari: Cultural Research Publications; 2011. p. 11. [Persian]
- Afjei AA. Islamic management. 3rd Edition. Tehran: Jihad Publishing Institute; 1994. p. 11-32. [Persian]
- Taghavi Damghani SR. An attitude on Islamic management. 9th Edition. Unknown City: Islamic Propaganda Organization Publishing Center; 1995. p. 105. [Persian]
- Motaghifar Gh. Introduction to prerequisites for Islamic management: The lesson of Master Muhammad Taqi Mesbah Yazdi. Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute; 1997. [Persian]
- Ali Bakhshi M, Raoofi D, Shabanloo H, Azarnejad A. An overview of the country's forensic medicine organization. Tehran: Shregh; 2009. [Persian]
- Danaei Fard H, Saghafi A, Meshbaki Isfahani A. Public policy implementation: A study of the role of rationality in the policy development stage. Manag Res Iran. 2010;14(4):79-106.
- Givriani H, Rabiee Mandjin M. Decision-making and determination of government policy. Tehran: Yakan Publishing; 2002. p. 208. [Persian]
- Hajipour E, Forouzandeh L, Danaeifard H, Fani A. Designing a pathology of public policy implementation in Iran. Res Q Mil Manag. 2015;15(58):1-23. [Persian]
- Samadi H, Faghihi A, Daneshfard K. understanding the role of individual and social values of managers in the implementation of approved policies in iranian government organizations. J Public Adm. 2019;10(4):529-62.
- Kazemi M, Davoodi P, Rajaei SMK. Honesty compared to transparency in the Islamic market. MA'RIFAT-I ĀKHLAQĪ. 2012;3(10):89-116. [Persian]

خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی، موارد زیر پیشنهاد می‌شوند:

- باید اهتمام بیشتری در راستای ارزیابی استراتژیک، تحلیل نتایج و استفاده از نتایج ارزیابی عملکرد سال‌های گذشته داشت تا بتوان برای رفع نقایص موجود و اثربخشی فعالیت‌ها، گام برداشت.
- با توجه به نقش نظام ارزشی اسلامی، مجریان در سازمان پزشکی قانونی پس از اتخاذ خط مشی باید به خدا توکل کنند. به‌عبارتی دیگر، توجه به آخرت و توکل بر نیروی بی‌کران الهی، مبنای اصلی همه تصمیم‌گیری‌ها در مدیریت قرار گیرد. در واقع، دیدگاه معنوی و غیرمادی مورد توجه مجریان قرار گیرد. مجریان ایمان و توجه به ارزش‌های اسلامی را، پیشه خود کنند و در هدف‌های خود، ارزش‌های اسلامی را مدنظر داشته باشند.
- در سازمان پزشکی قانونی، مقصود نهایی کسب رضایت خداوند باشد و خدمت به خلق را نوعی عبادت بدانند. ابعاد مسئولیت‌پذیری، رقابت‌طلبی و سبقت‌گیری، صادق‌بودن، احترام به دیگران، علاقه درونی به ارزش‌ها و هنجارها، همدردی با مردم و وفاداری و تعهد به انجام وظایف، رعایت عدل و انصاف با زیرمجموعه با توجه به تاثیر آنها، مورد توجه بسیار قرار گیرند.
- دستیابی به اجرای خط مشی مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی نیاز به یک حرکت فرهنگی ظریف و درازمدت دارد. مدیران برای پیش‌بردن وظایف حساس و دشوار خود، نیازمند افزایش سطح آگاهی خود در زمینه‌های مختلف هستند. نظام ارزشی اسلامی، یکی از مواردی است که مدیران سازمان‌ها، مخصوصاً مدیران مسلمان نیاز دارند تا اطلاعات خود را در مورد آن افزایش دهند. با افزایش آگاهی مدیران از نظام ارزشی اسلامی، مدیران بهتر می‌توانند زمینه موفقیت سازمان خود را فراهم آورند و به اهداف تعیین‌شده خود، دست یابند.
- انتظار می‌رود، اندیشمندان و پژوهشگران توانمند با مطالعات و پژوهش‌های علمی و میدانی، ضمن شناسایی نظام ارزشی اسلامی و معرفی ویژگی‌ها و عناصر آن، ارتباط این نظام ارزشی با نظام مدیریتی، اجرای خط مشی را مورد توجه قرار دهند.
- برای پایایی یک نظام، داشتن مشروعیت، الزامی است. ارزش‌های اسلامی چیزی نیست جز پذیرش درونی. ارزیابی بر اساس ارزش‌های اسلامی انجام گیرد. در صورتی که مسئولان ارشد نظام بتوانند با عملکرد صحیح و شفاف خود، اعتماد مردم را به‌دست آورند، مردم نیز به‌طور متقابل در برابر برنامه‌ها و خط مشی‌ها در همه سطوح، متعهدانه عمل کرده و در نتیجه برنامه‌ها به ثمر خواهد نشست.
- آنچه مسلم است در دنیای امروزی و با توجه به افزایش و شعور اجتماعی، در صورتی که حرف با عمل منطبق نباشد، دیگر شعار تنها به بار نخواهد نشست و اعتماد را از مردم سلب خواهد کرد و در نتیجه هیچ‌گونه تعهدی در اجرای سیاست‌ها و خط مشی وجود نخواهند داشت. از این رو توصیه می‌شود که عمل متکی به علم و معیارهای اسلامی جای شعار را گرفته و در سایه اعتمادسازی باشد.

Islamic management and modern management with a study of the life of Imam Ali (AS) research. PAJOUHESHNAME-YE ALAVI. 2016;7:73-102. [Persian]

18- Aliabadi A, Azizi M, Tabriz Akbar A, Davari A. Identifying barriers to the implementation of entrepreneurship and innovation policies in the development programs of the Islamic Republic of Iran. J Innov Creat Human. 1997;8(3):95-132. [Persian]

19- Ghaleei A, Mohajeran B, Farrokhi M. Unknown Title. The First National Conference on Modern Research in Iran and the World in Psychology and Educational Sciences, Law and Social Sciences, Shiraz, 2017. Tehran: Civilica; 2017. [Persian]

20- Tavakoli A. Analysis of the role of values in management; A step in the theorizing of Islamic management. Methodol Soc Sci Human. 2012;99-117. [Persian]

21- Rahimi Gh, Rajabalipour Banai S, Jafarnejad Ashghabadi A. Value system in Islamic management and other schools. Q J Manag Entrepreneurship Stud. 2016;2(2):182-91. [Persian]

22- Khanifar H, Alwani M, Haji Mullah Mirzai H. Iranian Islamic model of implementing the cultural Mashhad line of our country and its comparative comparison with some existing internal and external models. Organ C Manag. 2015;13(3):713-37. [Persian]

11- Taboli H, Shokooh Saljuqi Z, Najafian M. Foundations and philosophy of Islamic management. 2nd Edition. Bojnord: Azin Mehr; 2013. p. 85. [Persian]

12- Sobhani A. The general characteristics of management in the eyes of Islam. Proc Dev Manag. 1992;6(3):16-29. [Persian]

13- Massoud M. Specializations and conditions that should exist in a manager from the Islamic point of view: A view on management in Islam. 2nd Edition. Tehran: Public Management Training Center; 1996. [Persian]

14- Deputy of Planning, Program and Budget. Fourth judicial development plan (2017-2021) [Internet]. Tehran: Deputy of Planning, Program and Budget; 2017 [Unknown Cited]. Available from: <https://shenasname.ir/organs/sazman/amar/5105-473661> [Persian]

15- Deputy of Plan, Program and Budget. Compliance of the fourth judicial development plan with the legal obligations of the sixth five-year development plan and the permanent provisions [Internet]. Tehran: Deputy of Planning, Program and Budget; 2017 [2019 July 12].

16- Khamenei.ir. General policies of resistance economy [Internet]. Tehran: khamenei.ir; 2014 [2019 Dec 3]. Available from: <https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=25370> [Persian]

17- Alaei S. A comparative study of the principles of